

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 15-02-63162 לפינר ואח' נ' בנק הפועלים בע"מ ואח'

לפני כבוד השופט פרופ' עופר גרוסקופף

המבקשים

1. יובל לפינר

2. איל דן

ע"י באי כוחם עו"ד גיל רון ועו"ד אהרון רבינוביץ

נגד

המשיבים

1. בנק הפועלים בע"מ

ע"י באי כוחו עו"ד נועם רונן, עו"ד עופר פליישר ועו"ד טל סלע

2. הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ

ע"י באי כוח עו"ד עינן שחר ועו"ד גיא לוינסון

פסק דין חלקי

(אישור הסדר פשרה בתובענה ייצוגית בעניינו של המשיב 1)

- 1 לפני בקשה לאישור הסדר פשרה בתובענה ייצוגית שבכותרת, בין המבקש 1, עו"ד יובל לפינר (להלן :
- 2 "המבקש") לבין המשיב 1, בנק הפועלים בע"מ (להלן : "הבנק" או "המשיב"). עניינה של התובענה
- 3 בטענות המבקש כי הבנק גבה מלקוחות הבנק עליהם חל תעריפון "יחיד/עסק קטן" עמלות העולות
- 4 על אלו הנגבות עבור אותן שירותים מתאגיד שאינו עסק קטן, וזאת בניגוד לסעיף 2(ב) לכללי
- 5 הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), תשס"ח-2008, אשר נכנס לתוקף ביום 1.8.2013. מהטעמים
- 6 שיפורטו להלן הגעתי למסקנה כי יש לאשר את הבקשה, ולתת להסדר הפשרה תוקף של פסק דין.
- 7 יובהר, כי המבקש 2, עו"ד איל דן, והמשיב 2, הבנק הבינלאומי הראשון בע"מ (אשר שניהם חלק מן
- 8 הצדדים להליך שבכותרת), אינם חלק מהסדר הפשרה שלפני. ההליך בעניינם, המעורר שאלות דומות
- 9 במהותן, ממשיך על כן להתנהל.

א. רקע – טענות הצדדים והשתלשלות ההליכים

- 11 1. ביום 26.2.2015 הגיש המבקש, באמצעות באי כוחו, תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית
- 12 נגד המשיב, בנק הפועלים בע"מ (להלן : "בקשת האישור" ו"הבנק", בהתאמה), לפי פרט 3
- 13 לתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו – 2006 (להלן : "התוספת" ו"חוק תובענות
- 14 ייצוגיות", בהתאמה) : "תביעה נגד תאגיד בנקאי, בקשר לעניין שבינו לבין לקוח, בין אם
- 15 התקשרו בעסקה ובין אם לאו".

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 63162-02-15 לפינר ואח' נ' בנק הפועלים בע"מ ואח'

2. עניינה של בקשת האישור, בתמצית, בטענה כי הבנק גבה מלקוחות הבנק עליהם חל תעריפון "יחיד/עסק קטן" (להלן: "התעריפון המלא"), עמלות שלא כדין וביתר, בגין פעולות שונות שבוצעו על ידם החל מיום 1.8.2013. זאת, בניגוד להוראת סעיף 2(ב) לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), תשס"ח-2008 (להלן: "כללי הבנקאות"), אשר נכנסה לתוקפה ביום 1.8.2013 ולפיה "עמלה שרשאי תאגיד בנקאי לגבות בעד שירות הכלול בתעריפון המלא, תחושב באופן שלא תעלה על סכום או שיעור העמלה הנגבית בעד אותו שירות מתאגיד שאינו עסק קטן..." (להלן: "הוראת ההשוואה").
3. להבהרת הרקע העובדתי יוסבר, כי בחודש יולי 2008 הונהגה רפורמה מקיפה בנוגע לעמלות הבנקים, במסגרתה נקבעה בכללי הבנקאות רשימה אחידה ומוגדרת של עמלות, שרק אותן רשאים הבנקים השונים לגבות מיחידים ומעסקים קטנים, כהגדרתם בכללי הבנקאות. תעריפון זה מכונה בכללי הבנקאות התעריפון המלא, ומטרתו לאפשר השוואה בין המחרים המוצעים ע"י גופים בנקאיים שונים בגין אותו שירות (יובהר, כי התעריפון המלא מגדיר את סוגי העמלות שניתן לגבות, לא את סכומן או שיעורן). התעריפון המלא אינו חל על לקוחות עסקיים (כלומר מי שאינו נכלל בהגדרת יחיד או עסק קטן), לגביהם רשאים הבנקים לקבוע תעריפון כרצונם (להלן: "תעריפון עסקי"). ואולם, ממועד כניסתה לתוקף של הוראת ההשוואה (דהיינו מה- 1.8.2013) אין הבנק רשאי ליצור מצב בו העמלה הקבועה בתעריפון העסקי תהיה נמוכה מהעמלה הקבועה בתעריפון המלא.
4. ביום 6.9.2015 הגיש הבנק את תגובתו לבקשת האישור, במסגרתה דחה את טענות המבקש. עמדתו בתמצית: הוראת ההשוואה מתייחסת להשוואה בין שירותים זהים ולא בין "שירותים" זהות בתעריפוני הבנק. מאחר שלקוחות עסקיים משלמים תשלום קבוע בגין דמי ניהול חשבון עו"ש, בעוד שלקוחות קטנים אינם מחויבים בתשלום כזה (אלא משלמים רק עבור ביצוע הפעולה עצמה, על פי מנגנון תמחור שכונה ע"י הבנק: "Pay as you go"), אין זה נכון לערוך השוואה בין עלות השירותים הניתנים לכל קבוצה על בסיס עמלת הפעולה עצמה ותו לא, כפי שעשו המבקשים. בנוסף, לקוחות עסקיים משלמים גם "עמלת שורה" בגין רישום הפעולה בחשבון, בעוד שלקוחות קטנים לא. כלומר, אצל לקוחות עסקיים קיימים שלושה רכיבי תשלום שונים: דמי ניהול, עמלה בגין הפעולה ועמלת שורה. זאת, בניגוד לעמלת פעולה בלבד בה מחויב הלקוח הקטן.
5. לצד זאת, ציין הבנק כי בבדיקה שנערכה על ידו בעקבות הגשת התובענה נמצא כי בשל טעות לא עודכן בשנת 2013 התעריפון המלא ביחס לשתי עמלות: האחת, העמלה הנגבית בגין "קניה ומכירה של אופציות מעו"ף" (עמוק עמוק בכסף); השנייה, העמלה הנגבית בגין המרת אגרות חוב ושטרי הון למניות ומימוש אופציות (מימוש אופציות מעו"ף ביתרת Long).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 63162-02-15 לפינר ואח' נ' בנק הפועלים בע"מ ואח'

6. ביום 12.11.2015 הוגשה תשובת המבקש לתגובת הבנק, במסגרתה נטען כי פרשנות הבנק (המתייחסת לדמי הניהול כחלק מהתשלום עבור הפעולות בחשבון עובר ושב, כמוסבר לעיל), מרוקנת את הוראת ההשוואה מתוכנה. עוד נטען, כי המשיבים הפרו את הוראת ההשוואה גם ביחס לעמלות בגין שירותים שאין להם שום קשר לדמי הניהול החשבון החודשיים החלים על לקוח עסקי - למשל, בגין עמלת פדיון ניירות ערך, שאינה פעולה בחשבון עובר ושב.
7. בין לבין, ביום 10.9.2015, במסגרת דיון בתיק קשור המעורר סוגיות דומות במהותן (ת"צ 5285-03-15 **דיאם נ' בנק מזרחי טפחות בע"מ**, הוגש ביום 2.3.2015 והחלפת סיכומים הושלמה ביום 6.3.2017) ביקשתי לקבל את עמדת המפקחת על הבנקים (להלן: **המפקחת**) לסוגיה הנדונה, ובכלל זאת התבקשה התייחסותה לשאלות הבאות:
- (1) **כיצד יש ליישם את [הוראת ההשוואה] ביחס לשירותים אותם מעניק הבנק לעסקים גדולים במסגרת השירותים המכוסים בדמי הניהול הקבועים.**
- (2) **האם במסגרת יישום [הוראת ההשוואה] יש לצרף לעמלה בה מחויב עסק גדול גם את עמלת רישום הפעולה ביחס לאותן פעולות בהם מחויבים עסקים גדולים בעמלה זו (עמלה שלא ניתן לחייב בה עסקים קטנים ולקוחות פרטיים).**
8. עמדת המפקחת הוגשה ביום 15.12.2015 (באמצעות באתר כוחה מפרקליטות מחוז תל אביב - אזרחי, עו"ד עדי בר טל). לאור חשיבותה בהליך שלפני, אביאה כמעט בשלמותה:
- סעיף 2(ב) לכללי הבנקאות [הוראת ההשלמה] ... הוסף לכללים בעקבות המלצות הצוות לבחינת הגברת התחרות בענף הבנקאות בראשות המפקח על הבנקים... במסגרת עבודתו בחן הצוות, בין השאר, את עלות השירותים הבנקאיים הניתנים למגזר העסקים הקטנים ... סעיף 2(ב) לכללים נועד להבטיח שאופן חישוב תעריפי השירותים בתעריפון יחידים ועסקים קטנים, המאפיינים פעילות עסקית, יהיה באופן שלא יעלה על תעריפי השירותים המקבילים בתעריפון העסקי החל על תאגידים שאינם "עסק קטן", זאת כדי להגדיל את התמריץ של עסקים קטנים להצטרף לתעריפון יחידים ועסקים קטנים (התעריפון המלא).
- לנוכח האמור, השלב הראשון ביישום סעיף 2(ב) לכללים הוא השוואה בין השירותים הכלולים בתעריפון יחידים ועסקים קטנים ובתעריפון העסקי. ככל שמדובר באותו שירות, העמלה הנגבית בעדו במסגרת התעריפון יחידים ועסקים קטנים תחושב באופן שלא יעלה על סכום או שיעור העמלה הנגבית בעד אותו שירות מתאגיד שאינו עסק קטן.
- יובהר, כי ישנם שירותים הנחזים להיות זהים, על פי שמם בלבד, אך אינם כאלה בפועל, בשל השתייכותם לקבוצת שירותים מסוימת. כך לדוגמא, בתעריפון המלא

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 63162-02-15 לפינר ואח' נ' בנק הפועלים בע"מ ואח'

ליחידים ולעסקים קטנים הקבוע בתוספת הראשונה לכללים הוגדרו שני שירותים – פעולה על ידי פקיד ופעולה בערוץ ישיר – הכוללים פעולות שוטפות של לקוח במסגרת חשבון עובר ושב (פעולות כגון הפקדת מזומן, משיכת מזומן, העברה או הפקדה לחשבון אחר, פדיון שיק, הפקדת שיק, תשלום שובר, פריטת מזומן, הפקה ומסירת תדפיס לבקשת לקוח, שאילתת מידע). שני שירותים אלו – פעולה על ידי פקיד ופעולה בערוץ ישיר – אינם בני השוואה לשירותים הנושאים שם דומה ומופיעים בתעריפון עסקים גדולים, בין אם אותם שירותים כלולים במסגרת ההגדרה של דמי ניהול קבועים ובין אם לאו, שכן תמחור העמלה הנגבית בעדם במסגרת תעריפון יחידים ועסקים קטנים בוצע על בסיס ערוץ הפעולה ולא על בסיס הפעולה הבנקאית עצמה.

במילים אחרות, חלק ניכר מן העמלות הנגבות בעד השירותים אינן בנוות השוואה בין התעריף המלא לתעריף העסקי.

לעומת זאת, השירותים שבעדם נגבות עמלות והם ברי השוואה הם: טיפול באשראי ובטחונות – הלוואות שאינן לדיור מעל 100,000 ש"ח; טיפול באשראי ובטחונות – הלוואות לדיור; גרירת הלוואה לדיור; שינויים בהסכם ההלוואה או בתנאי הערבות לבקשת לקוח או ערב; שירותים שניתנים בקשר לפעולות בתחום ניירות ערך. אשר לשאלה אם במסגרת יישום סעיף 2(ב) לכללים, יש לצרף לעמלה בה מחויב עסק גדול גם את עמלת רישום הפעולה – עמדת המפקח על הבנקים היא כי אין לצרף עמלה זו. זאת, מכיוון שהדבר עומד בניגוד למטרת הסעיף כאמור לעיל, שהיא להגביר את התמריץ של עסקים קטנים להצטרף לתעריפון הקמעונאי (המלא). צירוף עמלת השורה מקשה על ההשוואה בין התעריפון הקמעונאי לתעריפון לעסקים גדולים ולכן פוגע במטרת הסעיף. [ההדגשות הוספו].

9. מעמדת המפקחת עולה כי לא ניתן להשוות בין העמלות הנגבות בגין ניהול חשבון עו"ש מלקוחות עליהם חל התעריפון המלא לבין העמלות הנגבות בגין ניהול חשבון עו"ש מלקוחות עליהם חל תעריפון עסקי. מנגד, שירותים אחרים בגינם נגבות עמלות הם ברי השוואה.

10. בדיון קדם משפט מיום 16.12.2015 הצעתי לצדדים לשקול הגעה לפשרה על בסיס עמדת המפקחת. ואמנם, ביום 7.3.2017 הגישו המבקש 1 והמשיב 1 לבית המשפט (להלן: "הצדדים שלפני") בקשה לאישור הסדר פשרה שנכרת ביניהם (להלן: "הבקשה" ו-"הסדר הפשרה", בהתאמה), המבוסס על עמדתה של המפקחת בסוגיה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 15-02-63162 לפינר ואח' נ' בנק הפועלים בע"מ ואח'

11. ביום 19.3.2017 הוריתי לפעול לגבי הבקשה בהתאם להוראת סעיף 18(ג) לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006 ותקנה 12(ד) לתקנות תובענות ייצוגיות, תש"ע-2010. דהיינו, על פרסום הסדר הפשרה והבקשה לאישורו להתייחסויות הציבור ועל העברתו לעיון היועץ המשפטי לממשלה והמפקחת על הבנקים בבנק ישראל.
12. חברי הקבוצה לא הגישו התנגדויות או בקשות לצאת מהקבוצה, ואיש מהם לא התייצב לדיון שהתקיים ביום 28.5.2017 בעניין אישור הסדר הפשרה (להלן: "דיון האישור"). בא כוח היועץ המשפטי לממשלה, עו"ד שלמה כהן (להלן: "ב"כ היועמ"ש") הגיש את עמדתו ביחס להסדר הפשרה ביום 21.5.2017. הוא הודיע כי אינו מתנגד לאישור ההסדר, תוך הצגת מספר הערות. תגובה לעמדתו, מטעם המבקש, הוגשה ביום 25.5.2017 (להלן: "תגובת המבקש לעמדת היועמ"ש"). באת כוח היועמ"ש, עו"ד מיטל בסל דובדבני, השתתפה בדיון האישור (שניהם ביחד להלן: "ב"כ היועמ"ש").

ב. עיקרי הסדר הפשרה

13. להלן עיקרי הסדר הפשרה אליו הגיעו הצדדים שלפני. מובהר כי האמור לעיל הוא תיאור לא ממצה של הסדר הפשרה, וכי בכל מקרה של סתירה בין התיאור שיובא להלן לבין נוסח הסדר הפשרה, יגבר נוסח הסדר הפשרה (אלא אם מהקשר הדברים עולה כוונה אחרת).

- א. הגדרת הקבוצה – חברי הקבוצה הוגדרו בהסדר הפשרה (סעיף 3.1) כך: "כלל קבוצת לקוחות הבנק שהם יחידים או עסק קטן כהגדרתם בסעיף 1 לכללי הבנקאות, אשר תעריפון יחיד/עסק קטן חל על חשבונם, ואשר חשבונם חויב בגין שירות ו/א פעולה בעמלה בסכום העולה על סכום או שיעור העמלה שהיה נגבה מהם בעד אותו שירות ו/או פעולה לפי תעריפון עסק גדול, ושהינם זכאים להחזר בהתאם לאחד (או יותר) מסעיפים 3.3-3.6 להלן" (ויובהר: סעיפים 3.3-3.6 להסדר מתייחסים לפיצוי שיינתן לחברי הקבוצה. פירוט של האמור באותם סעיפים ראה בפסקה 13(ג) להלן).

- ב. עילות התביעה – עילות התביעה נגד הבנק פורטו בסעיפים 23 - 32 לבקשת האישור, והן כוללות: הפרת סעיף 2(ב) לכללי הבנקאות, הפרת חובה חקוקה לפי סעיף 63 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן: "פקודת הנזיקין"), רשלנות לפי סעיף 35 לפקודת הנזיקין, עשיית עושר ולא במשפט לפי חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1979 (להלן: "חוק עשיית עושר ולא במשפט") והפרת חוזה.

- ג. התחייבויות המשיב – ביחס לעתיד, התחייב הבנק כי "יגבה עמלות, בהתאם לדינים הרלוונטיים, ובכלל זה בהתאם לכללי הבנקאות ולהנחיות הפיקוח על הבנקים" (סעיף 3.2 להסדר). ביחס לעבר, התחייב הבנק להשיב את הסכומים המפורטים להלן:

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 63162-02-15 לפינר ואח' נ' בנק הפועלים בע"מ ואח'

- 1 (1) להשיב לכל אחד מבין קבוצת התובעים, באופן רטרואקטיבי, את ההפרש בין העמלות
2 שנגבו ממנו בפועל בתקופה הרלבנטית לבין סכום העמלות שהיה נגבה ממנו אילו היה
3 מוחל עליו תעריפון "עסק גדול", בגין הפעולות שפורטו בסעיף 3.3 להסדר, שהן:
4 (1) המרת אגרות חוב ושטרי הון למניות ומימוש אופציות (מימוש אופציות מעו"ף ביתרת
5 Long); (2) קניה ומכירה של אופציות מעו"ף "עמוק עמוק בכסף"; (3) פדיון מלווה קצר
6 מועד. הכול כמפורט וכמוסבר בסעיף האמור.
- 7 (2) על פי האמור בהסדר, הבנק מעריך את סך ההחזר לקבוצה בגין סעיף זה בסך של לפחות
8 755,000 ש"ח.
- 9 (3) להשיב לכל אחד מבין קבוצת התובעים, באופן רטרואקטיבי, סכום בשיעור של 85%
10 מההפרש בין העמלות שנגבו ממנו בפועל בתקופה הרלבנטית לבין סכום העמלות שהיה
11 נגבה ממנו אילו היה מוחל עליו תעריפון "עסק גדול", בגין הפעולה של פדיון ניירות ערך
12 (ישראלים וזרים), כמוסבר ומפורט בסעיף 3.4 להסדר.
- 13 על פי האמור בהסדר, הבנק מעריך את סך ההחזר לקבוצה בגין סעיף זה בסך של לפחות
14 5,100,000 ש"ח (85% מתוך סך כולל של לפחות 6,000,000 ש"ח).
- 15 ויובהר: ההחזר בגין גביית יתר של עמלה זו (פדיון ניירות ערך) הועמד על שיעור של 85%
16 מהגביה העודפת הנטענת (לעומת שיעור של 100% ביחס לפעולות המפורטות בסעיף
17 הקודם), בשל כך שביחס לסוגיה של פדיון ניירות ערך הועלו על ידי המשיב טענות נוספות
18 ספציפיות לעניין: לשיטתו ההשוואה במקרה זה צריכה לקחת בחשבון את העובדה כי על
19 לקוחות עסקיים (בלבד) חלות עמלות נוספות הקשורות לפעולה זו, דוגמת עמלה בגין
20 תשלום ריבית בפדיון (ראה סעיפים 88-95 לתגובה לבקשת האישור). שיעור ההחזר
21 השונה מבטא אם כך את מערך הטענות השונה הקיים בסוגיה (ראה סעיף 1 לתגובת
22 המבקש לעמדת היועמ"ש).
- 23 (4) להשיב לכל אחד מבין קבוצת התובעים, באופן רטרואקטיבי, את ההפרש בין העמלות
24 שנגבו ממנו בפועל בגין התקופה שבין יום 1.8.2013 לבין יום 15.8.2013, לבין סכום
25 העמלות שהיה נגבה ממנו אילו היה מוחל עליו תעריפון "עסק גדול" באותה תקופה, וזאת
26 בגין הפעולות המפורטות בנספח ה' להסדר הפרשה (ויובהר: ההחזר בסעיף זה מתייחס
27 לתקופה שבין מועד כניסת הוראת ההשוואה לתקופה, ביום 1.8.2013 לבין מועד השינוי
28 בפועל).

29

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 63162-02-15 לפינר ואח' נ' בנק הפועלים בע"מ ואח'

- (5) להשיב לכל אחד מבין קבוצת התובעים, באופן רטרואקטיבי, את ההפרש בין העמלות שנגבו ממנו בפועל בגין התקופה שבין יום 1.8.2013 לבין יום 1.9.2013, לבין סכום העמלות שהיה נגבה ממנו אילו היה מוחל עליו תעריפון "עסק גדול" באותה תקופה, וזאת בגין הפעולות המפורטות בנספח ו' להסדר הפשרה (וראה ההערה בסעיף הקודם לגבי גבולות התקופה).
- הובהר (בסעיף 3.7 להסדר), כי לא יתבצע החזר בקשר עם פעולה שלא נזכרה בסעיפים 3.3 - 3.6 להסדר.
- מגנון ההחזר:** סוכם כי ההשבה תהא בתוספת הפרשי ריבית והצמדה בהתאם לחוק פסיקת ריבית והצמדה, תשכ"א-1961 (ראה סעיף 3.8 להסדר), ותבוצע בפועל תוך 60 ימי עסקים מיום אישור הסדר הפשרה ע"י בית המשפט. עוד סכמו הצדדים שלפני כי אופן ההחזר יהיה כדלקמן:
- (1) לחבר קבוצה המחזיק בחשבון פעיל אצל הבנק, ההחזר יבוצע על דרך של זיכוי חשבון העו"ש שלו בבנק (ללא חיוב בעמלה בגין ביצוע ההחזר).
- (2) למי מחברי הקבוצה שאינו מחזיק בחשבון פעיל במועד ביצוע הסכם הפשרה ויימצא זכאי להחזר בסכום העולה על 20 ש"ח, יישלח שיק משורטט "למוטב בלבד" לכתובת המצויה ברשות הבנק בתוך 60 ימי עסקים ממועד מתן תוקף של פסק דין להסדר הפשרה. השיק יהיה ניתן לפדיון בתוך 90 ימים ממועד המשלוח. סכומי השיקים שלא ייפרעו בתוך 90 הימים האמורים יועברו כתרומה לפי סעיף 20(א)(3) לחוק תובענות ייצוגיות, וזאת בתוך 90 ימים נוספים (ראה סעיף 3.12 להסדר).
- (3) מי מבין חברי קבוצת התובעים אשר אינו מחזיק בחשבון פעיל בבנק במועד ביצוע הסדר הפשרה ויימצא זכאי להחזר בסכום שאינו עולה על 20 ש"ח, לא יקבל את ההחזר בפועל, והוא יועבר על ידי הבנק כתרומה לפי סעיף 20(א)(3) לחוק תובענות ייצוגיות. זאת, בתוך 90 יום מהמועד שבו פסק הדין המאשר את הסדר הפשרה יהפוך לחלוט. יחד עם זאת, כל אחד מבין חברי קבוצה אלה יהיה זכאי לפנות אל באי כוח הקבוצה ולהודיע על רצונו לקבל את התשלום, תוך 30 יום מהמועד שפסק הדין המאשר את הפשרה הפך לחלוט, תוך ציון פרטי החשבון לצורך העברת התשלום. הרשימה תועבר למשיב תוך 7 ימים לאחר תום 30 הימים כאמור. במקרים כאלה הסכום לא יועבר לתרומה. האחריות לגיבוש הרשימה האמורה תהיה של ב"כ הקבוצה בלבד.
- בעניין העברת הכספים לתרומה מוצא אני לנכון לשנות מהסכמת הצדדים ולהורות כי כספים שלא ייפדו, בצירוף סך ההחזר ללקוחות בלתי פעילים שסכום ההחזר המגיע להם אינו עולה

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 63162-02-15 לפינר ואח' נ' בנק הפועלים בע"מ ואח'

על 20 ש"ח, יועברו לקרן לניהול וחלוקת כספים אשר נפסקו כסעד, בהתאם לסעיף 27א. לחוק תובענות ייצוגיות. הכספים יוקצו על ידי הקרן למטרה של סיוע לעסקים קטנים.

ד. ויתור – סעיף 5 להסדר הפשרה (שכותרתו "ויתור וסילוק") קובע כי:

עם מתן אישורו של בית המשפט הנכבד להסכם פשרה זה, המבקש (התובע המייצג), ב"כ המבקש, וחברי קבוצת התובעים מוותרים כלפי הבנק ו/או עובדיו ו/או מנהליו באופן סופי בלתי חוזר ומוחלט, על עילות התביעה שבבקשת האישור.

סעיף 8 להסדר הפשרה (שכותרתו "פסק הדין יהווה מעשה בית דין כלפי חברי הקבוצה") קובע כי:

עם אישור ההסכם ומתן תוקף של פסק דין להסכם, ובכפוף לכך שההסכם הפשרה לא בוטל עדין עד לאותו מועד ע"י מי מהצדדים, יתגבש מעשה בית דין ביחס לכל העמלות הנזכרות בבקשת האישור, וכן העמלות המפורטות בנספחים ה' ו' להסכם הפשרה כלפי התובע המייצג וכל קבוצת התובעים, כהגדרתה בסעיף 3.1 לעיל, שלא נתנו הודעת פרישה כדין כאמור לעיל.

לאור נוסחו של סעיף 8 להסדר, מובהר בזאת למען הסר ספק כי על פי הדין מעשה בית דין שיווצר בעקבות הסדר הפשרה מתייחס אך ורק לעילות התביעה כהגדרתן בבקשת האישור (ראה פסקה 13(ב) לעיל), וזאת כאמור גם בסעיף 5 להסדר הפשרה.

עוד יובהר בהקשר זה כך: בהתאם להגדרת הקבוצה (ראה סעיף 13(א) לעיל), מעשה בית דין יחול רק על מי שיהא זכאי לפיצוי על פי ההסדר, והוא יתייחס גם לאותן עמלות לגביהן הוחלט שלא להעניק כל פיצוי. מי שאינו זכאי לפיצוי על פי ההסדר אינו נכלל בהגדרת חברי הקבוצה ועל כן לא יתגבש בעניינו כל מעשה בית דין (וראה בהקשר זה סעיף 3 לתגובת המבקש לעמדת היועמ"ש).

ה. המלצה לעניין גמול ושכר טרחה – הסדר הפשרה אינו כולל המלצה מוסכמת בדבר שיעורי הגמול ושכר הטרחה שיש לפסוק למבקש ולבאי כוחו, בהתאמה. הצדדים שלפני הסכימו על הותרת עניין זה לשיקול דעת בית המשפט, לאחר השלמת טיעון בסוגיה מצדם (בהתאם, הוגשו טיעונים ביום 7.6.17 (המבקש) ו- 8.6.17 (המשיב), ותגובות לטיעוני הצד שכנגד ביום 8.6.17 (המבקש) ו- 12.6.17 (המשיב)).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 15-02-63162 לפינר ואח' נ' בנק הפועלים בע"מ ואח'

ג. אישור הסדר הפשרה

14. הסדר הפשרה שלפני מהווה לשיטתי הסדר "ראוי הוגן וסביר בהתחשב בעניינם של חברי הקבוצה". זאת, בהתבסס על שני שיקולים מרכזיים:

(1) **העובדה כי ההסדר גובש על בסיס עמדת המפקחת על הבנקים** – כמובהר לעיל, המחלוקת שבין הצדדים נסובה על האופן שבו יש לפרש וליישם את הוראת ההשוואה שבסעיף 2(ב) לכללי הבנקאות. על רקע זה, נתבקשה ונתקבלה בהליך עמדת המפקחת בסוגיה, והצדדים הגיעו לפשרה על בסיסה.

בנסיבות ענייננו, ברי כי יש ליחס משקל נכבד לעמדת המפקחת, היא הרגולטור הרלבנטי, בנוגע לאופן הפרשנות והיישום הראויים של הוראת ההשוואה. המלצות הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל הם שעמדו ברקע חקיקת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון מס' 12) התשס"ז-2007, המקנה לבנק ישראל ולפיקוח על הבנקים סמכויות באשר לעמלות הנגבות על ידי התאגידים הבנקאיים (ראה פרק ב' 2 לחוק שעניינו "פיקוח על עמלות", ובפרט סעיף 9ט' שעניינו "תעריפון מלא ותעריפונים מצומצמים"). בהתאם לסמכות העיקרית שנקבעה בחוק, הוסדר בכללי הבנקאות נושא העמלות, ובכלל זאת נקבעה הוראת ההשוואה שבה עסקינן.

על רקע זה, ובהיות המפקחת הרגולטור המופקד על התחום, פשיטא כי עמדתה היא בעלת משקל נכבד בפירוש ויישום הוראת ההשוואה, אם וככל שיידרש להכריע במחלוקת לגופו של עניין. ויודגש, כפי שהובהר בעבר בפסיקה, עמדת הרגולטור בעניין פרשנות חיקוק אינה מהווה סוף פסוק, ויתכן שבית המשפט יסטה ממנה במקרה מתאים. השוו, למשל, ת"צ (מחוזי ת"א) 3179-09-10 **אגרט נ' בנק הפועלים בע"מ** (החלטה המאשרת ניהול תובענה כייצוגית ניתנה ב- 1.8.2013 ע"י השופטת שושנה אלמגור). ואולם, בענייננו, בהתחשב בסבירותה והגינות של עמדת המפקחת, יש לומר כי הסדר פשרה המבוסס עליה הוא על פניו הסדר הוגן וראוי.

לאור האמור, העובדה כי הסדר הפשרה מבוסס על עמדת המפקחת – כאשר הוא אומנם אינו מעניק כל פיצוי בגין העמלות הקשורות לניהול חשבון עו"ש, אך מאידך מעניק פיצוי בשיעור כמעט מלא לגבי עמלות אחרות - מהווה טעם כבד משקל בעד אישורו.

(2) **שיעורי ההשבה הגבוהים** – שיעורי ההשבה שנקבעו בהסדר ההשבה הם גבוהים ביותר. ביחס למרבית העמלות שלגביהן ניתן פיצוי נקבעה השבה מקסימלית ללקוחות, בשיעור של 100% מהפער שבין העמלה שנגבתה בפועל לבין העמלה שהייתה נגבית מהלקוח לו היה מוחל עליו התעריפון העסקי (וזאת מבלי להתחשב בגמול ובשכר הטרחה). ביחס לפעולה אחת - פדיון ניירות ערך (ישראלים וזרים), נקבע שיעור השבה של 85% (אשר גם אליו מתווספים

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 15-02-63162 לפינר ואח' נ' בנק הפועלים בע"מ ואח'

- 1 הגמול ושכר טרחה), שאף הוא שיעור השבה גבוה בהתחשב בכך שלמשיב טענות הגנה
- 2 שסיכויי קבלתן אינם זניחים.
- 3 בסך הכול, שיעור הפיצוי הניתן לחברי הקבוצה בעד כלל העמלות הנכללות בהסדר הפשרה
- 4 הוא גבוה, וקרוב למקסימלי. בנסיבות אלה, סבורני כי הסיכוי שהמשך ניהול התובענה יניב
- 5 לקבוצה ולציבור תועלת עודפת על זו הגלומה בהסדר הפשרה אינו גבוה, ואינו מצדיק את
- 6 העלויות הגבוהות הכרוכות בהמשך ניהול ההליך עד תומו.
- 7 15. שיקולים אלה, בצד העדר התנגדויות הן מטעם הציבור והן מטעם היועמ"ש אשר היה מעורב
- 8 בהליך, מובילים אותי למסקנה כי יש מקום לאשר את הסדר הפשרה כמבוקש, ולתת לו תוקף של
- 9 פסק דין.

10 ד. מינוי בודק

- 11 16. במקרה שלפני מצאתי כי ניתן לאשר את הסכם הפשרה ללא מינוי בודק. זאת, בשים לב לכך
- 12 שההסדר גובש על בסיס עמדת המפקחת ובשים לב לכך שהעובדות שעל בסיסן הוסכם שלא לקבוע
- 13 השבה בגין עמלות מסוימות הוצגו בתגובת המשיב וגובו בתצהיר גורם מטעים מטעמו. בנסיבות
- 14 אלה, איני מוצא שמינוי בודק יועיל לבחינת ההסדר.

15 ה. גמול לתובע המייצג ושכר טרחה לבאי כוחו

- 16 17. כאמור, הצדדים לא הגיעו להסכמה בעניין שיעורי הגמול ושכר הטרחה המומלצים, וכל אחד מהם
- 17 הגיש טיעונו בסוגיה (ראה פסקה 13(ה) לעיל). המבקש, ביקש כי בית המשפט יפסוק לו גמול
- 18 בשיעור 7.5% מסכום ההשבה בפועל ומשווי ההטבה ביחס לעתיד. זאת, לאור העובדה שערך
- 19 בדיקות יסודיות ומקיפות של העובדות והדין הרלוונטי עוד בטרם פנה לעורכי דינו, תוך העמדת
- 20 זמנו ומומחיותו בתחום לטובת הקבוצה, ולאור מעורבותו הפעילה לאורך כל שלבי ההליך.
- 21 18. יוזכר, כי שווי ההטבה ביחס לעבר, על פי הערכות הבנק בשלב זה, מסתכם, בכ – 5.855 מיליון
- 22 ש"ח (755,000 בגין סעיף 3.3 להסדר; 5,100,000 בגין סעיף 3.4 להסדר, בגין סעיפים 3.5 ו-3.6
- 23 להסדר לא צוינו סכומי ההשבה המוערכים, אך יש לזכור כי מדובר בתקופה קצרה. 7.5% מסכום
- 24 זה מהווים 440,000 ש"ח בגין העבר, הכול כמובן בכפוף לסכומים אשר יושבו בפועל).
- 25 19. ביחס לשכר הטרחה לבאי הכוח המייצגים לא נקב המבקש בסכום, אך הדגיש את התועלת
- 26 הטמונה בהסדר במישור ההסדרה העתידית, וכן את העובדה כי ההסדר לא כלל המלצה מוסכמת
- 27 בדבר שכר הטרחה המומלץ. לשיטתו, יש לתת לעורכי דין תמריץ להגיע להסדרים מסוג זה אשר

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 15-02-63162 לפינר ואח' נ' בנק הפועלים בע"מ ואח'

1. מנטרלים את החשש כי עורכי הדין ויתרו על זכויות חברי הקבוצה כדי להגיע להמלצה מוסכמת.
2. זאת, על ידי פסיקת שכר טרחה שלא יפחת מזה המאושר כאשר ההסדר כולל המלצה מוסכמת.
20. המשיב, מנגד, טוען כי המקרה שלפנינו מצדיק פסיקת גמול ושכר טרחה על הצד הנמוך, ובכל מקרה כזה שלא יעלה על גמול למבקש בשיעור של 3% ושכר טרחה לבאי כוח המבקש בשיעור של 12% מסכום ההחזר הסופי לקבוצה. זאת, מהטעמים הבאים: (1) בקשת האישור הציגה שאלה משפטית-פרשנית צרה וממוקדת: האם תעריפוני הבנק ערוכים בקנה אחד עם הוראת ההשוואה; (2) בהגשת התובענה לא הושקעו תשומות משמעותיות, ועיקר עבודת ההכנה התמצתה בהשוואה בין שורות בתעריפון המלא והתעריפון העסקי. הבקשה לא כללה ראיות אודות גביית עמלות הבנק בפועל, ולא צורפה אליה חוות דעת מומחה; (3) קיים פער משמעותי בין הסעד מושא בקשת האישור וההחזר מושא הסדר הפשרה: בעוד שבקשת האישור הוגשה ביחס ל-25 שירותים בנקאיים שונים, הסדר הפשרה כולל החזר בקשר עם 5 שירותים בלבד, מבניהם שניים אשר הבנק הודיע כבר במסגרת תגובתו לבקשת האישור כי בכוונתו לבצע ביחס אליהם החזר; (4) היעדר פניה מקדימה: לו היו המבקש ובאי כוחו מקדימים פניה לבנק, היה הבנק משיב את הסכומים שנגבו ביתר בקשר עם שירות קניה ומכירה של אופציות "עמוק עמוק בכסף", והמרת אגרות חוב ושטרי הון למניות ומימוש אופציות (במקרה של מימוש אופציות מעו"ף ביתרת Long), מבלי שאלו יכללו במסגרת בקשת האישור. בנסיבות אלה, הכללת סכום ההשבה בגין עמלות אלה בחישוב שכר הטרחה והגמול תהווה, הלכה למעשה, "פרס" על הימנעות המבקש ובאי כוחו מביצוע פניה מוקדמת למשיב; (5) הסדר הפשרה נכרת בשלב מוקדם מאוד של ההליך, מבלי שהמבקש נחקר על תצהירו, מבלי שנוהלו הוכחות ומבלי שהוגשו סיכומים.
21. לאחר שנתתי דעתי לשיקולים שהועלו על ידי הצדדים ולנסיבות המקרה שלפני, נוטה אני להסכים עם המשיב, כי מקרה זה אינו מצדיק פסיקת גמול ושכר טרחה חריגים. בין היתר על רקע הערכת התשומות שנדרשו המבקש ובאי כוחו להשקיע עד לשלב כריתת הסדר הפשרה, ובשים לב לכך שהסוגיה היא סוגיה משפטית ממוקדת, שלא הצריכה ליבון עובדתי מורכב. עם זאת, סבורני שיש לפסוק אחוזים העולים במידת מה על אלו בהם נקב המשיב, בהתחשב במקצועיות הנדרשת לצורך איתור וניהול תביעות מסוג זה, והחשיבות הציבורית שבאכיפת הוראת ההשוואה. לאור האמור, הגעתי למסקנה כי יש לפסוק למבקש גמול בשיעור של 5%, ולא פחות מ-375,000 ש"ח, ושכר טרחה לבאי הכוח המייצגים בשיעור של 15% בתוספת מע"מ.
22. לאור ההערכות שמסרה המשיבה ישולם למבקש סכום של 375,000 ש"ח, ולבאי הכוח המייצגים סכום של 500,000 ש"ח בתוספת מע"מ בתוך 30 יום ממועד מתן פסק דין זה. יתרת סכומי הגמול ושכר הטרחה ישולמו, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית ממועד מתן פסק דין זה, בתוך 14 יום מהמועד בו יינתן אישור בית המשפט בדבר השלמת ביצוע הסדר הפשרה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 63162-02-15 לפינר ואח' נ' בנק הפועלים בע"מ ואח'

ו. סוף דבר

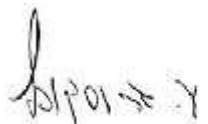
- 1
23. לאור האמור הריני מאשר את הסדרי הפשרה, בהתאם למפורט בפסק דין זה.
24. הגמול למבקש 1 ולבאי הכוח המייצגים יהיה קבוע בסעיפים 21 – 22 לעיל.
25. הצדדים יפרסמו, על חשבון המשיבות, הודעות בדבר אישור הסדרי הפשרה בהתאם לסעיף 25(א)(4) לחוק תובענות ייצוגיות בשניים מארבעת העיתונים היומיים הנפוצים בישראל. גודל הפרסום יעלה בלפחות 33% על הקבוע בתקנות הגנת הצרכן (האותיות בחוזה אחיד ובתנאי הכלול במידע אחר המיועד לצרכן), תשנ"ה-1995. נוסח ההודעה יהיה כמפורט בנספח ג' לבקשה לאישור הסדר הפשרה, בכפוף לשינויים הבאים :
- (1) בכותרת, לאחר "ת"צ 63162-02-15" יתווסף: "נגד בנק הפועלים".
- (2) בסעיף 22, לאחר המילים "כלפי הבנק", יתווסף: "ביחס לעילות התביעה שבבקשת האישור".
- (3) בסעיף 29, לאחר המילים "ניתן לעיין בהסדר הפשרה" יכתב: "באתר האינטרנט של בנק הפועלים בכתובת [להשלים]. ראה גם הפניה מקושרת מדף הבית של בנק הפועלים, תחת הכותרת "בקשה לאישור הסדר פשרה בתובענה ייצוגית בעניין עמלות תעריפון "יחיד/עסק קטן (ת"צ 63163-02-15)".
- (4) בסעיף 30, לאחר המילים "של הסכם הפשרה" יתווסף: "ושל פסק הדין המאשר אותו". לאחר המילים "הוראות הסכם הפשרה" יתווסף: "ופסק הדין". בסיום המשפט, לאחר המילים "שבהסכם הפשרה", יתווסף "ובפסק הדין".
- (5) בסעיף 31, המילה "תוכן" תוחלף במילה "נוסח".
26. המשיב ימסור עד ליום 6.9.2017 הודעת עדכון מגובה בתצהיר גורם מתאים מטעמו, אשר במסגרתה יפרט את הנתונים הבאים: הסכומים שנמצא כי יש להשיב לחברי הקבוצה בגין כל אחד מסעיפי ההחזר (סעיפים 3.3-3.6 להסדר); הסכום הכולל אשר הושב לחברי קבוצה המחזיקים בחשבון פעיל בבנק, על דרך הזיכוי, ומספר לקוחות הבנק שקיבלו זיכוי כאמור; הסכום הכולל שנשלח באמצעות המחאות ומספר חברי הקבוצה אליהם נשלחה המחאה כאמור; סכום ההחזר לחברי קבוצה שאינם לקוחות פעילים ושסכום ההחזר המגיע להם נמוך מ-20 ש"ח. בהתאם לבקשת הצדדים, אני קובע כי רו"ח שי ונה יבקר את יישום הסדר הפשרה. בכלל זאת, יהיה אחראי רו"ח ונה לבקר את הסכומים המפורטים בהודעה כאמור לעיל. שכרו של רו"ח ונה ישולם על ידי הבנק, בכפוף לאישורו על ידי בית המשפט.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 15-02-63162 לפינר ואח' נ' בנק הפועלים בע"מ ואח'

- 1 27. המשיב ימסור עד ליום 30.11.2017 הודעת עדכון מגובה בתצהיר גורם מתאים מטעמו, המפרטת
- 2 לגבי אותם חברי קבוצה אליהם נשלח ההחזר באמצעות המחאה, כמה המחאות נפדו ומהו סך
- 3 הסכום הנפדה.
- 4 28. המשיב ימסור עד ליום 14.12.17 אישור על ביצוע העברה לקרן לניהול וחלוקת כספים אשר נפסקו
- 5 כסעד, בגובה סך הסכומים אשר לא נפדו, בצירוף סך ההחזרים לחברי קבוצה שאינם לקוחות
- 6 פעילים ואשר ההחזר המגיע להם אינו עולה על 20 ש"ח. להעברת הכספים תלווה הבהרה כי יעוד
- 7 הכספים על ידי הקרן יהיה למטרה של סיוע לעסקים קטנים.
- 8 29. רו"ח שי ונה יגיש עד ליום 31.12.2017 דו"ח המאשר כי הסדר הפרשה יושם כהלכה. לאחר קבלת
- 9 דו"ח זה תינתן החלטה בדבר השלמת ביצוע הסדר הפרשה.
- 10 30. המזכירות תעביר פסק דין זה למנהל בתי המשפט לשם רישומו בפנקס התובענות הייצוגיות.
- 11 תז"פ: 6.9.2017, 30.11.2017, 14.11.2017, 1.12.2017.
- 12
- 13 ניתן היום, כ"ה סיוון תשע"ז, 19 יוני 2017, בהעדר הצדדים.
- 14
- 15

 פרופ' עופר גרוסקופף, שופט

